

Posudek

diplomové práce Lenky Rumlerové na téma „Humanitární intervence a legalita použití síly“

Diplomová práce v celkovém rozsahu 52 stran se zabývá, jak sama autorka uvádí, „vysoce sporným statutem“ neautorizované humanitární intervence v mezinárodním právu (str. 47). Diplomantka práci rozčlenila do šesti kapitol a závěru s využitím historicko-logické metody zpracování zvolené problematiky. Věcně se pak práce dělí na dvě části s tím, že první, zahrnující historizující pasáže vývoje platného práva před vznikem OSN, které se týkají humanitární intervence. Přiklání se přitom k názoru části nauky, že v inkriminovaném údobí byla humanitární intervence součástí obyčejového práva. Tento názor opírá též o případy intervencí, které svým účelem bylo možno považovat za humanitární. Je přitom otázkou, zda tomu tak bylo v období tradičního mezinárodního práva, kdy použití ozbrojené síly, ať již z jakéhokoliv důvodu, bylo věcí volnosti, její uplatnění záleželo plně na vůli suveréna, a naopak stát vůči němuž použití síly směřovalo, nebyl povinen tento zásah strpět, a to ani tehdy, byl-li příslušný zásah legitimní a morálně opodstatněný (viz. případy 19, stol. uváděné autorkou). Stejně tak nebyl v příslušné době obyčejově upraven problém mezinárodněprávní ochrany lidských práv a k dispozici nebylo ani relevantní smluvní instrumentarium. Vývoj mezinárodněprávních norem ochrany vlastních občanů a jejich práv v cizích státech se vyvíjel především cestou diplomatické ochrany.

V ústní obhajobě by se autorka s výše uvedenými otázkami měla vyrovnat. A to tím spíše, že v druhé části práce sama uvádí pozitivně právní zákaz použití síly a jeho vyjádření v Chartě OSN za kvalitativní předěl ve vývoji platného mezinárodního práva-relevantního i pro akty humanitární intervence. Část třetí kapitoly autorka věnuje i rostoucímu významu mezinárodněprávní ochrany lidských práv, i kogentní povaze těch nejzásadnějších, a vlivu tohoto vývoje na některá ustanovení Charty (čl. 2/7 a čl. 39). Za otevřenou nadále autorka považuje otázku případné modifikace čl. 2(4), umožňující legalizaci neautorizované humanitární intervence. Dle názoru oponentky se nabízí i jiná možnost legálního zásahu a sice s využitím kapitoly VII Charty OSN, tedy s využitím mechanismu kolektivního donucení, které spolu s právem na sebeobranu představují jedině, Chartou i obecným mezinárodním právem uznané výjimky z kogentně normovaného zákazu použití síly. Je však pravda, že i tento postup ve smyslu legality závisí od přesvědčivé praxe a materiálních předpokladů jejího uplatnění.

Ve čtvrté kapitole autorka, s využitím případů, kdy se bez autorizace RB uplatnila ozbrojená síla s humanitárním cílem, snažila dovodit existenci obyčejové úpravy humanitární intervence. Už sama skutečnost, že intervenující státy vesměs argumentovaly-v právní rovině-právním na sebeobranu, vznik takové obyčejové praxe zpochybňuje. Autorka nicméně vyslovuje názor, že i když nelze prokázat *opinio iuris*, nelze vyloučit „sílicí *opinio necessitatis*“. Tuto verzi by měla autorka v ústní obhajobě blíže objasnit.

Za velmi zdařilou je možné pokládat pátou kapitolu, kde autorka interpretuje různé názory nauky na legalitu neautorizované humanitární intervence. Kvalitního zpracování doktrinárních přístupů, často protichůdných a založených na odlišném chápání systému legálního použití síly, umožňuje autorce nejen kvalifikovanou orientaci v přístupech nauky k dané problematice, ale i formulaci vlastních stanovisek k navrhovaným způsobům řešení problematiky humanitární intervence, včetně změn Charty OSN. Nelze než souhlasit s autorkou, že pokud bude legalizována neautorizovaná humanitární intervence, jako institut mezinárodního práva, může to vést k opětovnému roztržštění centralizovaného systému legálního donucení s použitím ozbrojené síly v MV. Na druhé straně je též pravdou, že nečinnost RB v případech závažného a masového porušování lidských práv snižuje respekt OSN. Lze též dodat, že již pouhé pověření (autorizace) členských států k realizaci příslušné operace snižuje váhu RB, zbavuje ji její substantivní pravomoci, která je redukována na pouhou formální, s tím že takováto autorizace se postupně stává jedním z mnoha politických ospravedlnění příslušných operací.

Práce je napsaná odborným jazykem, vybavená kvalifikovaným poznámkovým aparátem a bohatým seznamem literatury. Předběžně ji hodnotím jako výbornou a za předpokladu doplnění potřebného počtu stránek ji lze doporučit i jako práci rigorózní.

V Praze dne 12.3.2007

oponentka